

ASPECTE DIN VIAȚA GENERALUL PAUL TEODORESCU ÎN PERIOADA 1941-1944

Generalul Paul Teodorescu² și-a jalonat cariera ascendentă cu funcții de comandă și răspundere în care s-a dovedit un bun organizator, un bun analist și a finalizat proiecte care rezistă până astăzi. De la comanda Regimentului 6 Infanterie „Mihai Viteazul” (transformat în Regimentul Gardă „Mihai Viteazul”) a fost trimis atașat militar în Franța (1932-1936), ocazie de a lucra inclusiv informativ în favoarea intereselor naționale. Revine în țară și este numit comandant al Școlii Superioare de Război (1936-1937), instituție căreia îi construiește un sediu de sine stătător, admirat până în prezent. Avansat general de brigadă (1937) și numit subsecretar de stat la Ministerul Apărării Naționale, pentru ca, după câteva luni, să i se încredințeze Ministerul Aerului și Marinei (1938-1940). Din nou avansat în grad (iunie 1940) și numit comandantul Diviziei de Gardă, funcție din care îl sfătuiește pe regele Carol al II-lea să nu abdice. Demisionează din armată (septembrie 1940) considerându-se ofensat de reținerea la domiciliu timp de trei zile. Pensionarea nu-i scade aplombul pentru cunoaștere și analiza evenimentelor interne și externe, în special cele militare. Mare parte din opinii au fost consemnate de prietenul său, Victor Slăvescu³, finanțist și fost ministru al Înzestrării Armatei (1939-1940), cu care avea relații strânse din 1937⁴. În perioada 1941-1944 cei doi s-au întâlnit și au discutat, cel mai des la reședința familiei Slăvescu. Totuși, din cauza diferitelor evenimente, au fost și luni de zile în care Slăvescu nu s-a întâlnit cu amicul său și, prin urmare, nu a notat nimic. Interesant este că, la un moment dat, mareșalul Ion Antonescu l-a dorit în echipa sa guvernamentală și i-a propus să preia Ministerul Comunicațiilor, însă Teodorescu a refuzat. După 23 august 1944, spre finalul anului, generalul a primit o altă ofertă, aceea de a fi ministru de Război, dar a declinat-o după ce s-a consultat cu Slăvescu. Nu mai puțin interesantă este și implicarea generalului între agenții serviciului de informații britanic din România, deși nu există decât o singură sursă (dar extrem de serioasă) care a făcut aceste afirmații.

La 2 martie 1941 Victor Slăvescu merge la plebiscitul organizat de guvern⁵ și votează „da”, dar cu „puțină convingere, mult calcul”⁶. Puțin mai târziu află că generalul Paul Teodorescu a votat „nu”, dar nu se miră, cunoscând resentimentele acestuia față de generalul Ion Antonescu. În seara zilei de 21 martie 1941, la cină, este invitat și Teodorescu, care pare „destul de abătut de grijile materiale. Ar vrea să aibă o mică proprietate, unde să se retragă. Discutăm evenimentele”⁷. Peste trei săptămâni, sâmbătă, 12 aprilie 1941, aceleași personaje și în același loc discută situația

europeană. Potrivit gazdei, generalul se arată „convins în victoria englezilor”⁸. Spre finalul lunii (29 aprilie 1941) cei doi se revăd la dejun și comentează evenimentele interne și externe.

Abia peste șase luni Slăvescu îl revede pe fostul ministru al Aerului și Marinei. Duminică, 5 octombrie 1941, fostul ministru al Înzestrării Armatei primește mai mulți invitați, iar la cină vine și Paul Teodorescu. „A îmbătrânit complet. Se ocupă de o mică fermă. Face orezărie. Cariera distrusă. Discutăm situația”⁹, a notat gazda. Cei doi se vor revedea după mai bine de o lună la dejunul organizat de colonelul Socrate Mardare¹⁰, șeful Casei Militare a Regelui, la 15 noiembrie 1941. A doua zi, seara, foștii miniștri discută la reședința Slăvescu. Generalul era „destul de demoralizat”¹¹, mai ales din cauza greutăților financiare. Pentru a rezista inflației a început să-și vândă din lucruri. A cumpărat o bucată de pământ și avea în plan să organizeze o orezărie, însă timpul nefavorabil nu a permis demararea proiectului.

Fostul rege Carol al II-lea, aflat în Mexic, primește vizita lui Radu Irimescu, fost ministru al Aerului și Marinei (1937-1938) și apoi reprezentantul diplomatic al României în SUA (1938-1940), la începutul lunii decembrie 1941. Discuțiile se axează pe o posibilă revenire a regelui la putere și oamenii care l-ar sprijini. Între altele, Irimescu „a atras atenția că ar fi bine dacă s-ar putea scoate unii din Țară, cum ar fi generalul Mihail, Paul Teodorescu, Tătărescu, Ghelmegeanu, Ralea și chiar Gafencu. Acest lucru ar trebui făcut prin Intelligence Service și se poate, căci s-a mai făcut în Franța unde, din 11 încercări, 10 au reușit”¹².

La 13 decembrie 1941 fostul ministru al Înzestrării Armatei organizează un dejun, invitați fiind generalul Radu Rosetti¹³ cu doamna, Ioana Sturdza (fica generalului Rosetti) și generalul Paul Teodorescu. Gazda a notat că el și Teodorescu „încolțim rău pe Rosetti pe tema acuzărilor neîntemeiate aduse de Antonescu în legătură cu înzestrarea armatei. Războiul s-a făcut cu acțiunea de înzestrare dusă de noi”¹⁴. Cel acuzat recunoaște dreptatea celor doi și afirmă că ar fi protestat pentru că la 10 Mai 1941, la paradă, n-au fost invitați, deși tot ce defila era rezultatul eforturilor anterioare.

Începutul anului 1942 aduce o reîntâlnire cu fostul ministru al Aerului și Marinei. La masa din 2 ianuarie 1942 cei doi discută „situația politică internă și externă. Îi dau din lucrările mele și mai ales cartea cu Asasinatele de la Jilava, care îl impresionează adânc”¹⁵. Două zile mai târziu Teodorescu îi telefonează să-i spună „ce mult l-au interesat cărțile mele”¹⁶. Din nou la cină (5 ianuarie 1942), ocazie cu care Paul Teodorescu oferă gazdei din lucrările lui militare. „Înțeleg din ce în ce mai mult ce pasiune avea acest om pentru armată

și ce lipsă mare pentru armată e plecarea lui la o vârstă când îi putea da încă o bună contribuție”¹⁷, a notat Slăvescu.

În următoarele luni cei doi foști miniștri nu se mai revăd. Abia în a treia zi de Paști (7 aprilie 1942) Slăvescu îi invită la cină pe Teodorescu și Dinu Ghica. Cu acest prilej finanțistul se laudă cu cea mai nouă apariție editorială semnată de el și dedicată economistului Nicolae Șuțu¹⁸.

Pe la jumătatea anului 1942 generalul Alexandru Manolescu¹⁹, administratorul Domeniilor Coroanei, „a fost silit”²⁰ să demisioneze și se căuta un înlocuitor. Generalul Rosetti i-a propus pe Constantin Garoflid și Gheorghe Ionescu-Sisești. Acesta din urmă i-a recomandat pe Gheorghe Cipăianu și Petre Nemoianu. Consultat și el, Victor Slăvescu i-a indicat pe generalul Paul Teodorescu și Gogu Cantacuzino. În opinia sa, în această funcție trebuia „un om priceput, onest, salofähig [acceptabil din punct de vedere social-n.n.] și cu calități morale, intrând în anturajul Curții”²¹. La 14 iulie 1942 Rosetti reia consultările pentru postul de la Domeniile Coroanei. Slăvescu persistă și propune aceleași două nume: Teodorescu și Cantacuzino.

Vineri, 2 octombrie 1942, la cina organizată de Ion Bujoiu, fost ministru al Economiei, sunt prezenți Slăvescu, Paul Teodorescu, Șuțu și Romalo. Ultimul s-a dovedit, în discuții, „mai germanofil ca oricând”²².

Teodorescu îi prezintă lui Slăvescu, la 11 decembrie 1942, evoluția nefavorabilă de pe Frontul de Est, în special de la Stalingrad: „îmi dă știri rele despre situația pe front. Am fi pierdut complet Diviziile 5, 6, 14, iar altele încă încercuite (Divizia 20 Tătăranu). Ar fi pierduți general Mazarini, Lascăr, Stănescu. Și mult material pierdut (artileria divizionară de la 7 divizii și 3 grupe de artilerie de corp de armată). De Dragalina nu se știe nimic. Marele Cartier nu dă nici o relație. Este un simplu birou de evidențe. Aprecieri severe”²³. A doua zi, seara, se revăd la Slăvescu și continuă discuția din ziua precedentă.

La 2 ianuarie 1943 familia Slăvescu organizează un dejun la care sunt invitați locotenent-colonel Lafaille, atașatul militar francez la București, și Paul Teodorescu. Cei doi invitați se cunoșteau mai demult, așa că discuțiile sunt libere, însă informațiile sunt îngrijorătoare: „După o lună și jumătate de ofensivă rusească este de neimaginat cum n-au putut să reacționeze germanii. Lafaille ne povestește multe din recentul război”²⁴. Se mai fac schimb de impresii, astfel că discuțiile se încheie după ora 1 noaptea. Numele fostului ministru al Aerului și Marinei este utilizat de Slăvescu la 5 ianuarie 1943. Merge la Ministerul Înzestrării Armatei cu doamna Brăescu pentru o favoare și ajunge la contraamiralul Alexandru Gheorghiu, „fost colaborator

al lui Paul Teodorescu²⁵, care rezolvă favorabil solicitarea. Lafaille și Teodorescu se revăd tot la Slăvescu (21 februarie 1943), ocazie cu care românul afirmă că generalul Constantinescu-Claps „este de mult demisionat forțat și a fost înlocuit la comandă cu generalul Stănescu. Îmi spune că armata detestă pe generalul Dragalina (un mare bețiv) și pe generalul Tătăranu (bolnav de boala lui Parkinson)”²⁶. Aceleași persoane, dar și altele, se revăd după câteva zile (26 februarie 1943), ocazie de a face „comentarii pe marginea evenimentelor”²⁷ militare aflate în desfășurare.

În prima zi de Paști, 25 aprilie 1943, generalul Teodorescu este invitat la cină de amicul finanțist, „cu care discutăm în vechi spirit amical situația. Judecă sever pe Tătăranu”²⁸. Urmează alte câțva luni de pauză, până în luna septembrie 1943. Atunci, la 4 septembrie 1943, cei doi prieteni discută până după miezul nopții „asupra evenimentelor, care se desfășoară așa cum era de prevăzut. Vorbim de diferiți oameni și îi judecăm după prețuirea ce li se cuvine”²⁹. Între altele, Teodorescu afirmă că generalul Pantazi, ministrul de Război, „a venit la el să-i propună ministrul Comunicațiilor, [el-n.n.] refuzând orice de la acest regim”³⁰. Gazda, care știa problemele financiare ale interlocutorului, se arată dezamăgită de respingerea ofertei și a notat: „Câtă inconștientă!”³¹.

La începutul anului 1944 Constantin Argetoianu a notat opinia generalului Teodorescu – „ofițer de Stat Major distins”³² – față de modul de acțiune al armatei germane pe front: „Nu mai pricep strategia și tactica nemțească. Am învățat în Școala de Război că o trupă decimată trebuie retrasă din luptă și completată – ori, Comandamentul german nu completează niciodată o unitate distrusă. Unitățile sunt ținute în foc, cum sunt, până se istovesc. Aceleași trupe se bat luni și luni de zile fără să fie completate. Sunt regimente reduse la 2 companii și companii reduse la 12 oameni! Comandamentul aduce unități noi în rezervă, înapoia frontului și când un corp e istovit retrage linia frontului și aruncă formațiunile noi în luptă. Nemții pretind că a completa un regiment decimat prin soldați noi, e a-i osândi la o demoralizare certă, așa încât efortul este inutil! O fi și asta o tactică! Dar pe noi, militarii români, ne miră! Ceea ce mă îngrijorește, în ce privește situația de pe front, e că nemții au început să mintă! Și nu vorbesc de minciunile comunicatelor și depeșelor, ce se mai pot justifica prin argumente propagandistice, dar de minciunile oficiale, pe care ni le servesc nouă la Statul Major!”³³. Argetoianu a așternut pe hârtie și concluzia generalului, care se arăta „foarte sceptic cu privire la succesele viitoare pe care nemții le trâmbițează...”³⁴.

La dejunul din 25 ianuarie 1944, organizat de

colonelul Radu Florescu, sunt invitați, între alții, generalii Paul Teodorescu și Iosif Iacobici. În conversațiile purtate, Iacobici s-a arătat „mai filogerman ca oricând”³⁵. Peste trei zile, la cina din 28 ianuarie 1944, organizată de familia Slăvescu, participă vreo 10 persoane, inclusiv fostul comandant al Școlii Superioare de Război. Se discută evenimentele interne și externe, mai ales apropierea frontului de România. Generalul Teodorescu revine la familia Slăvescu în 26 februarie 1944 și, după masă, „citește din rapoartele lui de pe vremea când era atașat militar la Paris (1932-1936)”³⁶. În același loc are loc și întâlnirea din 24 martie 1944. Gazda și invitatul comentează „greaua situație în care ne aflăm. După spusele amicului de la Statul Major, germanii nu ar avea trupe destule și nici nu se simt transporturi noi. Linia Carpaților este probabil linia de rezistență stabilă. Moldova sacrificată. Totuși, însă sunt speranțe. Se așteaptă sosirea lui Antonescu de la Marele Cartier, unde a plecat cu Ică Antonescu”³⁷.

Problemele inerente care s-au accentuat, bombardamentele anglo-americane și dispersarea în jurul Capitalei au făcut ca generalul și finanțistul să nu se mai revadă jumătate de an. Abia la 16 septembrie 1944, la dejun, cei doi dezbat evenimentele din ultima perioadă. Slăvescu a notat ulterior impresia făcută de cuvintele generalului: „Judecă bine situația. Găsește că ultimele înaintări făcute între ofițerii reabilitați sunt grăbite și au caracterul unei răsplate, ceea ce nu este bine. General Dămăceanu a fost înaintat trecând peste o întreagă promoție. El nu cere nimic și ca atare nu poate fi rechemat decât dacă se crede că poate fi util. Mi-a povestit și el, de la gl. Sănătescu, cum s-au petrecut lucrurile cu demiterea lui Antonescu. Mici variații. Nu este adevărat că Antonescu a scuipat pe maiorul care l-a arestat, însoțit de patru soldați din garda regală. Se crede că Antonescu ar fi acum la Moscova, în bună pază rusească”³⁸.

Următoarea întâlnire are loc la 19 noiembrie 1944, tot la un dejun. Cei doi schimbă impresii asupra evoluției situației interne și externe, însă Teodorescu pare „îngrijorat, pesimist, totuși cu speranțe în ziua de mâine”³⁹. La 1 decembrie 1944 generalul Teodorescu i se confesează amicului că a fost invitat de regele Mihai la dejun și „i s-a oferit Ministerul de Război”⁴⁰. Aceeași ofertă a venit și din partea generalului Nicolae Rădescu, șeful Marelui Stat Major, însă Teodorescu dorea sfatul lui Slăvescu. Acesta i-a spus că „ar trebui să ajute pe rege, dar că, evident, situația nu este atrăgătoare”⁴¹. În final, generalul a declinat oferta ministerială.

Finalul anului 1944 a adus și ultima însemnare privind-l pe fostul ministru al Aerului și Marinei. În ziua de 30 decembrie 1944 Slăvescu a început prin a-și prezenta demisia de la Fabrica de Explozivi (administrator

delegat), „Generala” (membru în consiliul de administrație), Banca Chrisoveloni, societatea „Petroșani” etc., apoi s-a prezentat la Banca Națională a României, noul său loc de muncă. „La dejun, generalul Paul Teodorescu”⁴², a notat finanțistul liberal, care încheie astfel odiseea întâlnirilor cu amicul său în 1944.

Numele generalului este inclus pe lista agenților britanici în România de către Eugen Cristescu⁴³, fostul director general al Serviciului Special de Informații, aflat din septembrie 1944 în detenție și exploatare informativă la Moscova. La 3 aprilie 1945 Cristescu a elaborat un material despre spionajul britanic în România în perioada celui de-Al Doilea Război Mondial. Personajul principal a fost A. G. G. de Chastelain, parașutat și capturat în județul Teleorman (decembrie 1943), apoi reținut la Inspectoratul General al Jandarmeriei până la 23 august 1944⁴⁴. Interogat de Eugen Cristescu și monitorizat cu atenție, de Chastelain a oferit date interesante despre persoane, misiuni, curieri și obiective britanice în spațiul românesc. La Moscova, șeful Serviciului Special de Informații a scris că Teodorescu a fost scos din armată de Antonescu „ca fiind susținător fervent al orientării anglofile”⁴⁵. Din discuțiile cu de Chastelain și monitorizarea discuțiilor ambientale a rezultat că britanicul trebuia să ia legătura în România, în primul rând, cu fostul ministru al Aerului și Marinei. Anterior, de la Istanbul, sediul Special Operation Executive, a fost trimis un curier la Teodorescu cu propunerea de a înființa o mișcare „care să răstoarne guvernul și să formeze un nou guvern favorabil englezilor”⁴⁶. Răspunsul a fost pozitiv, dar condiționat de revenirea la putere a regelui Carol al II-lea. La rândul lor, britanicii au refuzat,

întrucât fostul rege era considerat „compromis”⁴⁷ și nu mai avea autoritatea și popularitatea necesară pentru a prelua/menține puterea. Corespondența între general și centrele de informații din Istanbul și Cairo a fost efectuată cu sprijinul curierilor de la legațiile Turciei și Elveției din București.

Așadar, pentru generalul Paul Teodorescu, indiferent dacă a fost implicat sau nu în promovarea intereselor britanice în România, se întrevădea un viitor întunecat. Viața sa urma să intre pe un alt făgaș și alte încercări dure îl așteptau în viitorul apropiat.

ASPECTS FROM THE LIFE OF GENERAL PAUL TEODORESCU DURING 1941-1944

Abstract: When Romania fought on the Eastern (June 1941-August 1944) and Western (August-December 1944) Fronts, General Paul Teodorescu lived rather modestly from his pension. However, he kept his professional opinions and analysis regarding the evolution of the war. These were recorded by Victor Slăvescu (most of them), the former King Carol II, and Constantin Argetoianu. Teodorescu received the offer to be the Minister of Public Works and Communications (September 1943) and the Minister of War (November 1944), but he refused them both. Eugen Cristescu, the former head of the Special Intelligence Service, arrested in Moscow, accused Teodorescu of being an important „pawn” in the British intelligence service in Romania.

Keywords: Paul Teodorescu, Victor Slăvescu, Charles II, Constantin Argetoianu, Eugen Cristescu

NOTE

[1] Facultatea de Istorie, Universitatea din București

[2] General Paul Teodorescu (n. 28 iunie 1888, Bacău – d. 17 ianuarie 1981, Mănăstirea dintr-un lemn, Vâlcea) militar și om politic. Sublocotenent (1908), general de brigadă (februarie 1937), general de divizie (iunie 1940) și general de corp de armată în rezervă (1945). A participat la Războiul de Întregire (1916-1919) ca șef al Biroului Operații din Grupul Apărării Dunării (septembrie-decembrie 1916), șeful Biroului Informații din Divizia 10 Infanterie (decembrie 1916-iulie 1917), comandant de batalion în Regimentul Vânătorilor de Munte (1917-1919). A urmat Școala Superioară de Război din București (1919-1921), cu un an de studii și stagiu în Franța. A lucrat în Secția a III-a Instrucție din Marele Stat Major, apoi a fost numit șef de Stat Major la Inspectoratul General al Aeronauticii (1923-1926), comandant al Regimentului 9 Vânători (până în aprilie 1928), loctiitor și comandant al Regimentului 6 Gardă (noiembrie 1928). A fost trimis atașat militar în Franța, cu acreditări în Belgia și Spania (1932-1936), apoi a fost numit comandant al Școlii Superioare de Război (decembrie 1936-septembrie 1937), subsecretar de stat la Ministerul Apărării Naționale, ministrul Aerului și Marinei (martie 1938-mai 1940) și comandantul Diviziei de Gardă (iunie-septembrie 1940). Trecut în rezervă, a fost arestat la 18/19 decembrie 1948 la Timișoara și condamnat la 3 ani închisoare corecțională, majorată după recurs la 5 ani. Membru corespondent al Academiei Române (1938), a lăsat o bogată bibliografie de specialitate. Pe larg despre viața și activitatea sa, a se consulta:

Aurel Pentelescu, Generalul adjutant Paul Teodorescu, în „Revista de Istorie Militară” nr. 1-2/2002, p. 79-84; Generalul adjutant Paul (Pavel) Teodorescu (1888-1981). Vocația creativității (coord. prof. univ. dr. Valentin Ciorbea, P.S. dr. Emilian Lovișteanu, c-dor. dr. Marian Moșneagu), Editura Ex Ponto, Constanța, 2013; Paul Teodorescu, Memoriile unui general, ediție de c-dor. (r) Ștefan Popa, prefață de gl. (r) Victor Strâmbeanu, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2022.

[3] Victor Slăvescu (n. 23 mai/5 iunie 1891, Rucăr, Muscel-d. 24 septembrie 1977, București) a fost economist, profesor și om politic liberal. A devenit doctor în științe economice la Universitatea din Halle (1914) și a participat la Războiul de Întregire. Director general al Societății Naționale de Credit Industrial (1923-1933), director în BNR, profesor titular și rector al Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale (1931-1947). Senator în cinci legislaturi, subsecretar de stat (din noiembrie 1933), ministru de Finanțe (ianuarie 1934-februarie 1935) și ministrul Înzestrării Armatei (februarie 1939-iulie 1940). În perioada iunie 1950-iulie 1955 a fost deținut la închisoarea Sighet. A fost ales membru corespondent (1936) și titular (1938) al Academiei Române. A lăsat o bogată bibliografie de specialitate și memorialistică.

[4] Pentru mai multe detalii, a se consulta: Alin Spănu, Generalul Paul Teodorescu în jurnalul lui Victor Slăvescu (1937), în „Misiunea” nr. 1 (2)/2015, p. 80-83; idem, Paul Teodorescu în jurnalul lui Victor Slăvescu (1938), în

- „Misiunea”, nr. 1 (3)/2016, p. 15-18; idem, Paul Teodorescu în jurnalul lui Victor Slăvescu (1939), în „Misiunea”, nr. 1 (4)/2017, p. 28-35; idem, Generalul Paul Teodorescu în jurnalul lui Victor Slăvescu (1940), în „Misiunea” nr. 1 (5)/2018, p. 52-61.
- [5] În urma rebeliunii legionare din **21-23 ianuarie** 1941 primul-ministru, generalul **Ion Antonescu**, a organizat un plebiscit (2-5 martie 1941) cu privire la politica internă. Potrivit rezultatelor, 90% dintre votanți s-au exprimat în favoarea politicii guvernului.
- [6] Victor Slăvescu, Note și însemnări zilnice, vol. III (1 ianuarie 1940-31 decembrie 1944), ediție îngrijită și cuvânt înainte de Georgeta Penelea-Filitti, Muzeul Brăilei Editura Istros, Brăila, 2013, p. 268.
- [7] Ibidem, p. 276.
- [8] Ibidem, p. 283.
- [9] Ibidem, p. 316.
- [10] Socrate Mardare/Mardari (n. 11 noiembrie 1894, Huși-d. 9 februarie 1954, închisoarea Aiud) a urmat Școala Militară de Ofițeri de Infanterie (1912-1914) și Școala Superioară de Război (1920-1922). A activat în Batalionul 2 Vânători „Regina Elisabeta”, Batalionul Vânători Munte (1917), Regimentul Vânători Munte (1918) și Inspectoratul General de Armată (1923). Adjutantul prințului Carol (1923), profesor de Tactica generală la Școala Superioară de Război, locțiitor comandant la Regimentul 21 Infanterie (1934) și șef de cabinet al ministrului Apărării (1937). Comandant al Regimentului 21 Infanterie (1938), șef de Stat Major al Grupului „Maramureș” și al Armatei 4 (1939-1940), șeful Secției I-a din Marele Stat Major (1940), șeful Casei Militare a Regelui (februarie 1941-mai 1942), comandatul Școlii Superioare de Război (februarie-august 1943) și subșeful Marelui Stat Major (septembrie 1943-martie 1945). Trecut în rezervă (august 1947), arestat (aprilie 1948) și condamnat (iulie 1948) la 7 ani închisoare. Pentru mai multe detalii: Doina Anghel, General Socrat Mardare, șef al Casei Militare Regale (1941-1942), în percepția comandanților săi, în volumul Armata Română și Casa Regală a României, studii și articole prezentat la Sesiunea națională de comunicări științifice dedicată Zilei Arhivelor Militare, Pitești, 26 iulie 2022, (coord.) general-maior Corneliu Postu, comandor Iosif Bencze, colonel inginer Marius-Marian Olteanu, Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, 2022, p. 482-491.
- [11] Victor Slăvescu, Note și însemnări zilnice, vol. III, op. cit., p. 325.
- [12] Carol al II-lea Între datorie și pasiune. Însemnări zilnice (ediție îngrijită de Marcel-Dumitru Ciucă și Narcis-Dorin Ion), vol. 3, Editura Satya Sai, București, 1996, p. 235.
- [13] Radu R. Rosetti (20 martie 1877, Căiuți-Bacău-d. 2 iunie 1949, penitenciarul Văcărești), militar, istoric, membru al Academiei Române. A urmat Școala Militară de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1897-1899), și Școala Superioară de Război. A fost șeful Biroului Operații din Marele Stat Major (1914) și Marele Cartier General (1916), comandantul Regimentelor 55/67 Infanterie (ianuarie 1917), 6 Infanterie „Mihai Viteazul” (martie 1917) și 47/72 Infanterie (mai 1917); atașat militar la Londra (1919-1920); general de brigadă (1924). Este ales membru corespondent (1927) și titular (1935) al Academiei Române; director al Bibliotecii Academiei Române (1931-1940). Este numit ministrul Educației Naționale, Cultelor și Artelor (27 ianuarie-11 noiembrie 1941). Pentru mai multe detalii privind viața și activitatea sa a se consulta: Maria Georgescu, În vâltoarea războiului Radu R. Rosetti, Editura Litera, București, 2019; General Radu R. Rosetti, Mărturisiri, vol. I-III, Editura Litera, București, 2020.
- [14] Victor Slăvescu, Note și însemnări zilnice, vol. III, op. cit., p. 334.
- [15] Ibidem, p. 341.
- [16] Ibidem, p. 342.
- [17] Ibidem, p. 344.
- [18] Este vorba de lucrarea: *Viața și opera economistului Nicolae Șuțu, 1798-1871*, București, 1941.
- [19] Alexandru Manolescu (n.1885, Sinaia-d.1959, Sinaia) a urmat Școala Militară de Ofițeri în rezervă (1909) și Școala Specială de Ofițeri de Infanterie (1911-1912). În Războiul de Întregire a activat în Regimentul 2 Vânători „Regina Elisabeta”, Marele Cartier General și Regimentul Vânători de Munte. Profesor la Liceul Militar „Mănăstirea Dealu” (1918-1922), perioadă în care este trimis în Franța și Suedia pentru a se specializa în predarea educației fizice. Director administrativ și cadru didactic la Institutul Național de Educație Fizică (1922-1925), după care trece în rezervă (1931). Concentrat (1939), avansat general de brigadă (3 octombrie 1940) și detașat ca administrator al domeniilor ce aparțineau prințului Nicolae, ulterior și al Domeniului Coroanei. Pentru mai multe detalii: Colonel (r) Constantin Chiper, Veterani în slujba patriei, vol. I, Editura Buratino, Ploiești, 2005, p. 63-65.
- [20] Victor Slăvescu, Note și însemnări zilnice, vol. III, op. cit., p. 395.
- [21] Ibidem, p. 395.
- [22] Ibidem, p. 417.
- [23] Ibidem, p. 439.
- [24] Ibidem, p. 445.
- [25] Ibidem, p. 447.
- [26] Ibidem, p. 463.
- [27] Ibidem, p. 465.
- [28] Ibidem, p. 484.
- [29] Ibidem, p. 533.
- [30] Ibidem.
- [31] Ibidem.
- [32] Constantin Argetoianu, Însemnări zilnice vol. 10, 1 ianuarie-20 noiembrie 1942; 1 ianuarie-1 februarie, 30 martie-22 aprilie 1944, ediție și indice de Stelian Neagoe, Editura Machiavelli, București, 2009, p. 633.
- [33] Ibidem.
- [34] Ibidem.
- [35] Victor Slăvescu, Note și însemnări zilnice, vol. III, op. cit., p. 580.
- [36] Ibidem, p. 594.
- [37] Ibidem, p. 607.
- [38] Ibidem, p. 666-667.
- [39] Ibidem, p. 700.
- [40] Ibidem, p. 705.
- [41] Ibidem.
- [42] Ibidem, p. 718.
- [43] Eugen Cristescu (n. 3 aprilie 1895, Grozești-Bacău-d. 12 iunie 1950, închisoarea Văcărești), absolvent al Facultății de Drept din Iași, a intrat în Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale (1921, Direcția Generală a Poliției din 1929), a condus Direcțiunea Siguranței Generale (1925-1927), Direcția Poliției de Siguranță (1927-1934) și Direcția Poliției Administrative (1934-1940). Din 12 noiembrie 1940 a fost numit director general al Serviciului Special de Informații, funcție pe care a deținut-o până la 23 august 1944. Arestat, anchetat la Moscova (1944-1946), readus în țară și judecat în procesul mării trădări naționale (mai 1946). A fost condamnat la moarte, însă i s-a comutat pedeapsa la închisoare pe viață. Mai multe detalii despre viața și activitatea sa în: Cristian Troncotă. Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești. Memorii, mărturii, documente, Editura Roza Vânturilor, București, 1994.
- [44] Pentru mai multe detalii: Ivor Porter, *Operațiunea Autonomă. În România pe vremea de război*, Editura Humanitas, București, 1991.
- [45] Lotul Antonescu în ancheta SMERȘ, Moscova, 1944-1946. Documente din arhiva FSB, ediție îngrijită de Radu Ioanid, Editura Polirom, Iași, 2006, p. 236.
- [46] Ibidem.
- [47] Ibidem.